

اندیشه سیاسی

آیت الله عبدالکریم حائری

تالیف:

دکتر حمیدرضا فتحی سقزچی

عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نراق

انتشارات موجک

سرشناسه: فتحی سقزچی، حمیدرضا، ۱۳۴۳-

عنوان و نام پدیدآور: اندیشه سیاسی آیت الله عبدالکریم حایری / تالیف حمیدرضا فتحی سقزچی.

مشخصات نشر: تهران: انتشارات موجک، ۱۴۰۰.

مشخصات ظاهری: ۲۶۱ ص.

شابک: ۵-۳۷۱-۹۹۴-۶۰۰-۹۷۸، ۹۵۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: حائری، عبدالکریم، ۱۳۱۵-۱۳۲۸ -- دیدگاه درباره ولایت فقیه

موضوع: حائری، عبدالکریم، ۱۳۱۵-۱۳۲۸ -- دیدگاه درباره سیاست و حکومت

موضوع: ولایت فقیه

موضوع: Wilayat al-faqih

رده بندی کنگره: BP ۲۲۳/۸

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۴۵

شماره کتابشناسی ملی: ۸۵۰۵۰۲۱

انتشارات موجک

واتساپ: ۰۹۳۶۳۰۳۱۲۵۸ کانال: telegram.me/mojak1

تلفن مرکز پخش: ۰۲۶۳۲۷۰۵۳۱۸ - ۰۲۶۳۲۷۲۱۸۱۹ - ۰۲۱۶۶۱۲۷۵۹۳ - ۰۲۱۶۶۴۲۹۷۳۳

ایمیل: mojakpublication@yahoo.com

سایت: www.mojak.ir

عنوان: اندیشه سیاسی آیت الله عبدالکریم حائری

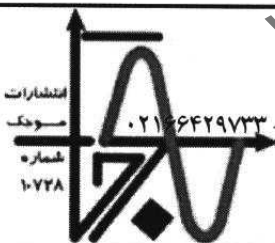
تالیف: دکتر حمیدرضا فتحی سقزچی

مشخصات ظاهری: ۲۶۱ صفحه، قطع وزیری

چاپ اول: پاییز ۱۴۰۰، تیراژ: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۹۵۰۰۰۰ ریال، شابک: ۵-۳۷۱-۹۹۴-۶۰۰-۹۷۸

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات موجک محفوظ است. هیچ شخص حقیقی و حقوقی حق چاپ و تکثیر این اثر را به هر شکل و صورت اعم از فتوکپی، چاپ کتاب و ... را ندارد. متخلفین به موجب بند ۵ ماده قانون حمایت از ناشرین تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

پیش گفتار..... ۱

بخش اول: مبانی فقهی نظریه حاکم عادل و فقیه جامع الشرایط از دیدگاه آیت الله
شیخ عبدالکریم حائری..... ۳

فصل اول: کلیات ۵

۱-۱ تشریح موضوع کتاب ۵

۲-۱ تاریخچه نظریه ولایت فقیه ۵

۳-۱ پیشینه نظریه حاکم عادل و فقیه جامع الشرایط ۷

۴-۱ ویژگی های کلی نظریه ۸

۵-۱ فواید و ضرورت بحث ۹

۶-۱ کاربرد واژه ولایت در مباحث حقوق عمومی فقه ۹

۷-۱ دیدگاه یکسان برخی از فقها با نظریه آیت الله حائری ۱۱

۸-۱ نتیجه گیری ۱۱

فصل دوم: ولایت فقیه ۱۳

۱-۲ مراد از «مبانی» ۱۳

۲-۲ معنی فقه ۱۴

۳-۲ ولایت در لغت ۱۴

۸۷.....	۱۵-۷ سوال‌های توقیع.....
۸۸.....	۱۶-۷ دیدگاه امام خمینی پیرامون حدیث مجاری الامور و مقایسه آن با نظر آیت الله حائری...
۹۰.....	۱۷-۷ تحلیل اشکال آیت الله حائری.....
۹۰.....	۱۸-۷ اشکالاتی دیگر بر روایت مجاری الامور.....
۹۲.....	۱۹-۷ رد استدلال به روایت العلماء ورثه الانبیاء توسط آیت الله حائری.....
۹۳.....	۲۰-۷ اشکالاتی بر برداشت امام خمینی از روایت العلماء ورثه الانبیاء.....
۹۵.....	۲۱-۷ اشکالاتی بر نظر شیخ انصاری از حدیث «علماء امتی کانبیاء بنی اسرائیل».....

فصل هشتم: قدر متیقن..... ۹۷

۹۷.....	۸-۱ ولایت فقیه از باب قدر متیقن.....
۹۷.....	۸-۲ انواع مختلف امور مطلوب شارع.....
۹۹.....	۸-۳ امور حسبیه از منظر برخی فقیهان در یک قرن گذشته.....
۱۰۰.....	۸-۴ حکومت به عنوان یکی از مصالح امور حسبیه از منظر روایت.....
۱۰۰.....	۸-۵ دیدگاه برخی از فقیهان پیرامون دخالت فقیه در امور حسبیه.....
۱۰۰.....	۸-۵-۱ دیدگاه مرحوم نراقی.....
۱۰۱.....	۸-۵-۲ دیدگاه شیخ انصاری.....
۱۰۱.....	۸-۵-۳ آیت الله نائینی.....
۱۰۲.....	۸-۵-۴ آیت الله لاری.....
۱۰۲.....	۸-۵-۵ آیت الله خویی.....
۱۰۳.....	۸-۵-۶ امام خمینی (ره).....
۱۰۴.....	۸-۵-۷ آیت الله تبریزی.....
۱۰۴.....	۸-۶ موارد عدم اجرای اصل عدم ولایت.....
۱۰۵.....	۸-۷ دلایل اثبات ولایت فقیه از طریق قدر متیقن.....
۱۰۶.....	۸-۸ تحلیل احتمالاتی دیگر مربوط به قدر متیقن.....
۱۰۸.....	۸-۹ دلیل پذیرفتن حکومت از سوی علی علیه السلام.....

- ۱۰-۸ دلیل امتناع علی علیه السلام از پذیرفتن حکومت از نظر علامه مجلسی ۱۰۹
- ۱۱-۸ تحلیلی بر مقتضای قدر متیقن در عدم پذیرش حکومت توسط فقیهان ۱۰۹
- ۱۲-۸ دیدگاه خاص محقق اصفهانی پیرامون اداره امور جامعه توسط فقیهان ۱۱۰
- ۱۳-۸ نقد سخن شیخ انصاری توسط آیت الله حائری ۱۱۱
- ۱۴-۸ تحلیلی بر اشکال و پاسخ ۱۱۲

فصل نهم: معونه الظالمین: یاری رساندن به حاکمان ظالم ۱۱۵

- ۱-۹ انواع یاری رساندن به حاکمان ستمگر ۱۱۵
- ۲-۹ حاکمان ظالم شیعه ۱۱۷
- ۳-۹ دیدگاه آیت الله اراکی در این باره ۱۱۷
- ۴-۹ عدم اطلاق عنوان ظالم بر حاکم شیعه ۱۱۹
- ۵-۹ اشکالاتی بر دیدگاه آیت الله اراکی ۱۲۰
- ۱-۵-۹ نخستین اشکال ۱۲۰
- ۲-۵-۹ دومین اشکال ۱۲۱
- ۶-۹ سایر جهات عدم اطلاق عنوان ظالم بر حاکم شیعه ۱۲۲

بخش دوم: آثار حقوقی نظریه آیت الله حائری و امکان سنجی آن ۱۲۵

فصل دهم: توزیع و مهار قدرت در نظریه ولایت مقیده آیت الله حائری ۱۲۷

- ۱-۱۰ توزیع قدرت ۱۲۷
- ۲-۱۰ توزیع قدرت از نظر اسلام ۱۲۹
- ۳-۱۰ تفکیک قوا در زمان غیبت ۱۳۰
- ۴-۱۰ نتایج عملی تقسیم قدرت ۱۳۰
- ۵-۱۰ ولایت فقیه و توزیع قدرت ۱۳۳
- ۶-۱۰ نتایج حقوقی حدیث مقبوله ۱۳۴

- ۱۵-۳ شرط رضایت مردم در اعمال ولایت فقیهان ۲۰۸
- ۱۵-۴ تطور دیدگاه امام خمینی (ره) پیرامون نقش مردم در تشکیل حکومت ۲۱۰
- ۱۵-۵ ضرورت وجود دولت و حکومت ۲۱۱
- ۱۵-۶ اصل اولی یا به تعبیر دیگر سنگ بنای نخستین ۲۱۲
- ۱۵-۷ نفی ولایت انسان بر انسان به مقتضای اصل اولی ۲۱۲
- ۱۵-۸ حکم عقل و فطرت بر لزوم پذیرش نوعی از حاکمیت ۲۱۳

فصل شانزدهم: ابتدای نظریه ولایت مقیده بر ضرورت ۲۱۵

- ۱۶-۱ تصرف ولایت مطلقه بر اساس مصلحت ۲۱۵
- ۱۶-۲ تفاوت مصلحت با ضرورت ۲۱۵
- ۱۶-۳ معیار تصرف در امور عمومی در نظریه ولایت مطلقه ۲۱۶
- ۱۶-۴ ذکر مثال توسط آیت الله موسوی اردبیلی ۲۱۶
- ۱۶-۵ مفهوم ضرورت ۲۱۶
- ۱۶-۶ تصرف ولی امر بر اساس معیار امور حسیه در نظریه ولایت مقیده ۲۱۷
- ۱۶-۷ عناصر تشکیل دهنده امور حسیه ۲۱۷
- ۱۶-۸ معیار تصرف در نظریه ولایت مقیده، احراز ضرورت ۲۱۸
- ۱۶-۹ ویژگی های تصرفات دولت بر اساس ولایت مقیده ۲۱۹

فصل هفدهم: امکان سنجی نظریه آیت الله حائری ۲۲۱

- ۱۷-۱ حکومت دو نفری ۲۲۱
- ۱۷-۲ عدم تحقق یاری رساندن به ظالم در نظریه آیت الله حائری ۲۲۲
- ۱۷-۳ عدم تعین شخص و یا صنف معین بر اداره جامعه ۲۲۳
- ۱۷-۴ اشکال و پاسخ آن ۲۲۴
- ۱۷-۵ عدم صحت مقایسه زمان غیبت با زمان حضور امام معصوم ۲۲۵
- ۱۷-۶ امکان تفویض برخی از اختیارات فقیه به حاکم عادل ۲۲۵

۷-۱۷ حاکمیت دو قطبی در نظریه آیت الله حائری ۲۲۶

۸-۱۷ شورای رهبری و حکومت دو رکنی ۲۲۷

منابع ۲۲۹

منابع فارسی ۲۲۹

منابع به زبان عربی ۲۳۲

ضمائم ۲۳۵

ضمیمه شماره یک ۲۳۵

ضمیمه شماره دو ۲۵۰